

Zoo werd tegen zonsondergang, na 10 uur loopen, het eindpunt Tjisolok bereikt. Zwaar van erts en ertszoekers hotste toen spoedig de autobus weer langs de zee, en zwaar van moede beenen en onwillige oogleden vielen daarna eenige menschen op een echt bed in de pasanggrahan van Palaboehanratoe... De wereld werd rustig, de eeuwe refreinen van de zeeklanken verder en verder weg, en dan kwam langzaam over alles de groote stilte, de weldoende rust.

Einde — —

Doch eerst nog dank aan onzen gastheer Ir W. F. F. OPPENOORTH en aan Dr BEUMÉE, die vele determinaties verrichtte of controleerde.

Bandoeng.

L. VAN DER PIJL
F. OPPENOORTH Jr

KORTE MEDEDEELINGEN

Pelikanen in de Baai van Batavia. — Onlangs (eind September 1928) uitvarende voor een reis met het onderzoekingsvaartuig, ontdekten Dr HARDENBERG en ik op den hoek van Krawang een groot aantal pelikanen, die in grootere en kleinere groepen verspreid langs de kust zaten, zwommen en vlogen. Ik had dezen vogel, die bij mij altijd jeugdherinneringen wekt aan den Dierentuin in Amsterdam, tot nu toe nog niet in de vrije natuur waargenomen. Wij stevenden er dus, daar we toch voor anker gingen, dadelijk met de sloep op af en konden ze tot vrij dicht naderen en door den kijker opnemen. Het geheele aantal bedroeg zeker wel een 200. Dichte groepen stonden op den kant, andere vlogen rond, weer anderen zwommen in ondiep water en zochten, den kop onderduikend, blijkbaar op den bodem naar voedsel. Enkele, die op een sero postgevat hadden, lieten zich van zeer dichtbij opnemen, alvorens weg te vliegen. Toen wij veertien dagen later van onze reis terugkeerden, ontdekten we de vogels nog steeds op dezelfde plaats!

Zijn dit vogels, die in Nederlandsch Indië broeden, of trekkers? Daaromtrent schijnt nog geen volkomen zekerheid te heerschen. Welke bereisde lezer van de Tropische Natuur heeft wel eens iets gezien, of gehoord omtrent het broeden van pelikanen in onzen Archipel?

In de Baai van Batavia schijnen ze zich wel meer te vertoonen, naar ik van jachtliefhebbers hoorde. Ook SPENNEMANN vermeldt ze in zijn artikeltje in dit tijdschrift over vogels op de noordkust van Krawang (1924, bladz. 175-176).

H. C. D.

Kalongs in gevangenschap. — Naar aanleiding van mijn artikel in de Tropische Natuur, XVII, 1928, bldz. 179 over vleermuizen in gevangenschap, kwam bij de Redactie van dit orgaan een bericht binnen van den heer VAN MULLEM te Weltevreden, dat Dr BEUMÉE mij dadelijk toezond. Het bericht luidt als volgt:

„Aan den weg van Batavia naar Tangerang woont een Europeaan, die er kalongs op na houdt als een ander duiven, ja nog veel intiemer. Natuurlijk tippelen die beesten niet als duiven over den grond maar hangen vrij aan gespannen talies in den overloop van zijn huis naar de bijgebouwen ervan. Zij eten uit zijn hand en de beestjes komen naar de bezoekers toe, denkende iets te zullen krijgen. Pisangs worden ook voor de dieren op een aparte plaats opgehangen”.

De heer VAN MULLEM bezocht dien Europeaan ongeveer een jaar geleden.

Dit zeer merkwaardige bericht lezende, dacht ik onmiddellijk terug aan een verhaal van MOHNIKE (Blicke auf das Pflanzen- und Thierleben in den Niederl. Malaienländern, 1883, bldz. 401), dat mij bij het schrijven van mijn artikeltje wel bekend was, maar dat ik toen te onwaarschijnlijk vond om het te durven overnemen. Het luidt:

„Davon, dasz auch diese riesigen, fruchtefressenden Nachtthiere sich an den Menschen gewöhnen und ihm anhänglich werden können, ist mir selbst ein Fall vorgekommen. Es war zu Landak, einem

an dem gleichnamigen, sich in den Kapuas ergieszenden Flusse, im Innern der Residentschaft Pontianak in den westlichen Hälfte von Borneo gelegenen Orte, wo ich einen malaiischen Häuptling kennen lernte, zwischen welchem en eenem *Pteropus funereus*, der auf dieser Insel den *Pteropus edulis* von Java en Sumatra vertritt, aber bedeutend kleiner als dieser ist, en merkwürdiges Verhältnisz gegenseitiger Freundschaft bestand. Dieser Handflügler verliesz allabentlich die Wohnung seines Herrn, kehrte aber regelmäszig des Morgens wieder zu ihm zurück, um auf dem Kopfe oder enen Schulter desselben, schlafend oder halbschlafend, den Tag zuzubringen. Beide waren während dieser Zeit unzutrennlich. Dieses Verhältnisz hatte, als ich Augenzeuge davon wurde, schon über zwei Jahre bestanden. Der Malaie erzählte mir, dasz er das Thier enes Tages mit gebrochenem Unterschenkel unter enen Cocos-Palme gefunden, in enen Anwandlung von Mitgefühel dasselbe mit nach Hause genommen en dort verpflegt habe. Das gebrochene Glied sei bald wieder geheilt. Die Fledermaus aber habe sich ihm hierfür sehr dankbar bewiesen en wolle jetzt nicht mehr von ihm lassen. Ihm selbst sei sie so lieb en werth geworden, dasz er sich um keinen Preis von ihr trennen würde."

VAN MULLEM's bericht geeft aan dit verhaal zeker en heel goede steun en de zaak schijnt mij verder interessant genoeg om en verlangen naar nog uitvoeriger gegevens te rechtvaardigen.

Wat echter mijn eigen vleermuizen aangaat, zoo moet gezegd worden, dat, toen juist dezer dagen (dus na en gevangenschap van en half jaar), en der dieren bij het schoonmaken der kooi even naar buiten kwam, het onmiddellijk wegvloog om in de wijde verte te verdwijnen.

Buitenzorg, November 1928.

SODY.

De oelar kepala doea. — Het is over en exemplaar van de en verborgen levenswijze leidende fraai gekleurde en geteekende, maar in vorm plompe *Cylindrophis rufus*, de oelar kepala doea, dat de heer VAN DER HEGGE ZIJNEN van Pasir Koppo het volgende verhaal over en ontmoeting aan de Redactie zond.

„Bij het oppervlakkig doorbladeren van de November-aflevering van de Tropische Natuur werd mijn aandacht getrokken door en alinea in de Med deelingen, waarin vermeld werd, dat door Dr KOPSTEIN uit Tasikmalaja en geval werd gereleveerd, waarbij en ongevaarlijke slang evenals de brilslang, en verbreed deel van het lichaam (hier de staart) opheft.

„Naar aanleiding hiervan wenschte ik U en vrij verbijsterend geval van en dergelijk soort mimicry mede te deelen, dat ik waarnam bij en orai tjabeh.

„De lengte van het slangetje bedroeg 30 — 40 cm, het was rolrond ter dikte van en potlood; de rugzijde donkerbrons met aan weerszijden van het lichaam en wat donkerder zwarte lijn. En duidelijk afgescheiden kop was niet aanwezig; het voorste lichaamsuiteinde verliep in en stompe punt, zooals o.a. ook bij de hazelworm het geval is. De buikzijde vertoonde de fel wit- en zwarte teekening van de oraj welang. Het staartuiteinde was aan beide zijden geprononceerd rood.

„Dit slangetje werd voor en paar dagen op het erf voor mijn woning nieuwsgierig bekeken en lastig gevallen door en jong katje, dat echter niet tot „ingrijpen" overging.

Jammer genoeg heb ik de „lever du rideau" niet meegemaakt. Toen mijn aandacht getrokken werd, meende ik met en orai welang te doen te hebben, echter zoo plat en spiraalvormig opgerold als en aardappelschil, ter breedte van naar schatting 1½ à 2 cm. Het kopeinde was wat opgericht en bewoog zich op brilslangenmanier heen en weer, echter met de gevaarlijk uitziende buikzijde naar den vijand gekeerd. Na bewerking met en eindje rotan, bleek de gevlekte aardappelschil en rolrond slangenlichaam te zijn.

„Ofschoon en mijner huisgenooten even als ik dit absoluut verbijsterende gezicht waarnam, bleef ik toch aan en of ander gezichtsbedrog gelooven tot ik de mededeeling van Dr KOPSTEIN onder oogen kreeg. Afplatting en verbredening over de geheele lengte van het lichaam lijkt zeer wel mogelijk waar de *Naja*-soorten en deel achter den kop, andere slangen het staartgedeelte kunnen afplatten en verbreed en."

Inderdaad maakt dit onschuldige slangetje zich bij verontrusting plat en heft dan de staart op. Op dit laatste slaat de Maleische naam: oelar kapala doea.